

Redovisning av regeringsuppdrag

Datum

2020-01-28

Handläggare

Marie Hallberg

Enheten för havsplanering

marie.hallberg@havochvatten.se

Dnr

347-16

Direkt

010-698 61 42

Mottagare

Regeringskansliet

Miljödepartementet

HaV:s medverkan i genomförandet av EU:s strategi för Östersjöregionen och dess handlingsplan år 2019

Regeringen har gett Havs- och vattenmyndigheten i uppdrag att medverka i genomförandet av EU:s strategi för Östersjöregionen och dess handlingsplan, och att årligen rapportera regeringsuppdraget. Uppdraget redovisas härmed Miljödepartement, med kopia till Tillväxtverket.

Dispositionen i redovisningen följer Tillväxtverkets anvisning.

Havs- och vattenmyndigheten	Besök och leverans	Telefon 010-698 60 00	Bankgiro 199-6669
	Gullbergs Strandgata 15	Fax 010-698 61 11	Organisationsnummer
Box 11 930	411 04 Göteborg	havochvatten@havochvatten.se	202100-6420
404 39 Göteborg		www.havochvatten.se	

Innehåll

Sammanfattning.....	4
HaV:s specifika uppgift för synergieffekter med Sveriges maritima strategi	4
Positiva erfarenheter av arbetet med EU:s strategi för Östersjöregionen under uppdragsperioden 2016-2019.....	4
Utmaningar under perioden:	5
Idéer kring det framtida genomförandet.....	5
1. Delmål i strategin som närmast berör HaV:s verksamhetsområde och hur vi arbetat med dem under året	7
Mål Rädda havsmiljön.....	7
i. Delmål – Rent vatten i havet	7
ii. Delmål – Rikt och friskt djur- och växtliv	7
iii. Delmål – Ren och säker sjöfart	8
iv. Delmål – Bättre samarbete.....	8
Mål Länka samman regionen	8
v. Delmål – Goda transportvillkor och tillförlitliga energimarknader	8
Mål Öka välbefindandet	9
vi. Delmål – Bidra till genomförande av Europa 2020-strategin	9
vii. Delmål – Anpassning och förebyggande i ett förändrat klimat ...	9
Samtliga mål	9
2. Delmål där HaV inlett eller planerar att ingå ett samarbete	10
Myndighetssamverkan	10
viii. Delmål – Rent vatten i havet, samt Delmål – Ett rikt och friskt djur- och växtliv	10
ix. Delmål – Bidra till genomförande av Europa 2020-strategin, samt Delmål – Anpassning och förebyggande i ett förändrat klimat	11
Flernivåsamverkan.....	12
x. Delmål – Rent vatten i havet, Delmål – Ett rikt och friskt djur- och växtliv, samt Delmål – Bättre samarbete.....	12
xi. Delmål – Bidra till genomförande av Europa 2020-strategin	12
3. Insatser eller samarbetsprojekt HaV deltar i som bidrar till strategins mål och delmål.....	13
Pågående projekt.....	13
Avslutade projekt	17
Övriga insatser och samarbeten	18

4. Finansieringskällor som kan vara aktuella för HaV:s engagemang inom strategin	18
5. Bedömd respektive faktisk nytta och resultat	19
xii. Nyttan och resultat	19
xiii. Synergier med andra uppdrag	21
6. HaV:s specifika uppgifter och hur vi omhändertagit dem	21
xiv. Sveriges maritima strategi – synergier, nytta och resultat	21
Summering av genomförandet perioden 2016-2019 och framåtblick	24
7. Detta har HaV upplevt som mest positivt, sett till hela perioden	24
8. På dessa sätt har strategin stärkt HaV:s arbete	24
9. Den största utmaningen i genomförandet av Östersjöstrategin och förslag till förbättring	27
10. Så har det regionala och lokala engagemanget förändrats	27
11. Tankar och idéer kring det framtida genomförandet	28
a) Resultat från uppdragsperioden som HaV vill lyfta fram och förslag på hur dessa bäst tas om hand och förvaltas framöver	28
b) Förslag på möjliga projekt som kan vara viktiga att genomföra inom ramen för strategin	29
c) Så skulle HaV vilja utveckla sitt arbete med strategin de kommande 10 åren, och mervärden vi vill se	30
d) Lärdomar och rekommendationer med utgångspunkt i nuvarande regeringsuppdrag och nätverksträffarna med det nationella Östersjönätverket	32
12. Övrigt HaV vill föra fram	32

Sammanfattning

Havs- och vattenmyndigheten (HaV) ska inom sitt ansvarsområde vara pådrivande, stödande och samlande vid genomförandet av miljöpolitiken och verka för en hållbar förvaltning och användning av våra vatten, hav och marina resurser. HaV verkar således inom i stort sett samtliga av strategins delmål i sitt årliga arbete. Ett urval aktiviteter presenteras i årets rapportering, med fokus på regeringsuppdrag om övergödning och satsningen [LEVA](#), liksom fiskförvaltning och ordförandeskap inom [BALTFISH](#), marint områdesskydd, havsplanering och förslag till svenska havsplaner och Östersjöprojektet [Pan Baltic Scope](#). Därtill presenteras arbetet inom regional tillväxt och hållbar utveckling, forskning och innovation.

HaV:s arbete sker i samverkan dels med myndigheter, dels i så kallad flernivåsamverkan med kommuner, regioner, länder och EU-institutioner, vilket redovisas nedan. Exempel på flernivåsamverkan är kommunprojekten [KOMPIS](#), grannlandsprojektet [Tre Skärgårdar](#), arbetsgrupper inom EU-institutioner, Helcom och Vasab, samt projekt som [Capacity4MSP](#). Övriga projekt i Interreg och Bonus redovisas också.

HaV:s specifika uppgift för synergieffekter med Sveriges maritima strategi

HaV:s specifika uppgift att redogöra för synergier med genomförandet av Sveriges maritima strategi redovisades i den framåtblickande rapport som HaV lämnade 2016. I årets redovisning ges exempel på årets synergier och HaV:s arbete. Regeringen har gett HaV i uppdrag att vidareutveckla den maritima strategins indikatorer och redovisa en uppföljning av strategin. I det uppdraget ser vi synergier med HaV:s arbetet med att ta fram uppföljningsprogram för nationella havsplaner och arbetet med strategin för Östersjöregionen och arbetet inom policyområden (PA) och horisontella åtgärder (HA), bland annat HA Planning.

Positiva erfarenheter av arbetet med EU:s strategi för Östersjöregionen under uppdragsperioden 2016-2019

- Strategin med dess handlingsplan är en bra plattform för en samlad och gemensam inriktning för samarbeten inom regionen. Detta inkluderar de samarbetsforum som etablerats inom strategin, som PA Nutri, PA Hazards, BALTFISH, projekt inom havsplanering som Pan Baltic Scope, samt strategins årliga forum och nätverksträffar. Denna form av samarbetsforum är viktiga för gränsöverskridande samarbete och utveckling av regionen och Östersjön som gemensam resurs.

- Positivt är även strategins utformning och ansats att integrera olika politikområden och genom det främja ett helhetsperspektiv utifrån de tre övergripande målen relaterade till miljö, ekonomi och sociala aspekter.

Utmaningar under perioden:

- Varierande grad av medverkan inom PA Nutri och begränsad samverkan mellan olika policyområden, vilket har relevans med tanke på ansatsen att integrera olika politikområden, såsom infrastruktur, jordbruk och fiske, samt integrerad ekosystembaserad fisk-, vatten- och havsmiljöförvaltning.
- Otydlig målstyrning och koordinering mellan mål och handlingsplanens policyområden (PA) och horisontella åtgärder (HA). Detta har till viss del varit en utmaning när det gäller att effektivt verka för strategins övergripande mål.
- Möjlighet att ta hand om projektresultat, både vad gäller kännedom om resultat och tillämpning i myndighetens verksamhet. Det finns även en viss utmaning i finansiering av projekt, korta projekttider och begränsningar kring finansiering av kommersiella aktörer, vilket kan begränsa speciellt inom innovation och regional utveckling.

Idéer kring det framtida genomförandet

- HaV ser gärna att fokus är på regionens gemensamma resurs Östersjön, dess vatten- och havsmiljö och marina resurser, med ett fortsatt arbete inom strategin för en ökad integrering av olika politikområden, med ett bibehåll och tydligt helhets- och hållbarhetsperspektiv, förenligt med Agenda 2030. Detta skulle skapa mervärde i HaV:s arbete med att verka för en hållbar ekosystembaserad förvaltning, restaurering och hållbar användning av vatten- och havsmiljöer i Östersjöregionen. Bibehåll och utveckla strategin som samarbetsplattformen, både nationellt och regionalt, för en gemensam målstyrning.
- HaV ser gärna att den horisontella åtgärden HA Planning vidareutvecklas avseende havs- och kustzonplanering, som verktyg för arbetet med en god havsmiljö och hållbar användning och utveckling av maritima näringar. Även för en ökad beredskap att möta de utmaningar regionen står inför, inte minst klimatförändring. Här skulle strategin fortsatt vara ett verktyg och plattform för inriktat gemensamt arbete, i havsplanernas kommande tillämpning och HA Planning. Detta skulle innebära ett mervärde för myndighetens arbete med ett koordinerat program på HaV för förvaltningen av Östersjön utifrån ett ekosystemperspektiv samt arbete med regional hållbar tillväxt genom ett proaktivt arbete med maritima strategin, livsmedelsstrategin och

regeringens utpekade ansatser kring cirkulär biobaserad ekonomi och regional tillväxt i genomförande av våra förvaltningsuppdrag.

Utifrån den revidering av strategin med dess handlingsplan som pågått under året 2019 har HaV lämnat kommentarer på rapportutkast, samt underlag och kommentarer avseende uppdatering av handlingsplanen till Miljödepartementet och Näringsdepartementet, samordnat med Naturvårdsverket och SMHI. Årets redovisning kommer till viss del återspegla detta underlag, samt synpunkter som redovisats under tidigare år.

Dispositionen i redovisningen följer Tillväxtverkets anvisning.

1. Delmål i strategin som närmast berör HaV:s verksamhetsområde och hur vi arbetat med dem under året

Havs- och vattenmyndigheten (HaV) ska inom sitt ansvarsområde vara pådrivande, stödjande och samlande vid genomförandet av miljöpolitiken och verka för en hållbar förvaltning av våra vatten, hav och marina resurser. Således inbegriper HaV:s årliga arbete i stort sett alla delmål EU:s strategi för Östersjöregionen. Nedan presenteras ett urval aktiviteter och arbete från 2019.

Mål Rädda havsmiljön

Myndighetens verksamhet som helhet verkar för samtliga delmål inom målet Rädda havsmiljön. Skälet är att HaV ska verka för att generationsmålet och de miljökvalitetsmål som riksdagen har fastställt nås, och vid behov föreslå åtgärder för miljöarbetets utveckling. Dessutom är Havs- och vattenmyndigheten ansvarig för Sveriges genomförande av havsmiljöförordningen, EU:s integrerade havspolitik och dess åtgärdsprogram för en god havsmiljö.

i. Delmål – Rent vatten i havet

HaV är nationell kontaktpunkt och medlem i styrgruppen för strategins policyområde PA Nutri, vars mål är att reducera övergödning av Östersjön. Styrgruppen för PA Nutri beslutar om flaggskeppsprojekt. Under hösten arbetade vi inom PA Nutri med att revidera våra *actions* samt utvärdera *seed money applications*. Arbetet pågick över årsskiftet och styrgruppen skickade in våra uppdaterade actions till kommissionen den 15 januari.

HaV sitter även med i styrgruppen för policyområdet PA Hazards vilket inneburit liknande arbete under året. PA Hazards mål är att minska påverkan av miljöfarliga ämnen i Östersjön genom att dels minska användning av och undvika utsläpp av miljöfarliga ämnen, dels åtgärda historiska föroreningar i havsmiljön.

ii. Delmål – Rikt och friskt djur- och växtliv

Vi samordnar arbetet med genomförande av EU:s fiskeripolitik och verkar också på andra sätt för en hållbar förvaltning av fiskresurserna inom ramen för ekosystemansatsen. Vi reglerar och vidtar åtgärder och bidrar med underlag i internationella förhandlingar för att främja skyddet av biologisk mångfald, ett hållbart och miljövänligt fiske, livskraftiga fiskbestånd och bevarande av livsmiljöer för fisk. HaV har under året fortsatt arbete med nationella mål för marina skyddade områden och samordnar arbetet med

att genomföra av EU:s fiskeripolitik, och verkar på andra sätt för en hållbar förvaltning. Se även *Delmål – Bättre samarbete*.

Arbete inom havsplanering och grannlandssamarbete avseende ekosystemansatsen och grön infrastruktur inom projektet Pan Baltic Scope har även det bidragit till delmålet, se avsnitt 5.

iii. **Delmål – Ren och säker sjöfart**

Som redovisas vid tidigare årsredovisningar och den framåtblickande rapporten 2016 sker arbete för delmålet dels inom HaV:s förvaltningsarbete enligt havsmiljöförordningen inklusive åtgärdsprogram, dels genom HaV:s roll i Östersjöns forskningsprogram Bonus, med relevanta projekt såsom [Sheba Project](#) och [STORMWINDS](#), se avsnitt 3.

iv. **Delmål – Bättre samarbete**

Sverige var ordförande i [BALTFISH](#) från den 1 juli 2018 till den sista juni 2019. BALTFISH är ett forum för fiskeriförvaltning inom ramen för regionaliseringen under EU:s gemensamma fiskeripolitik. Syftet är att utveckla och förbättra samordningen och förvaltningen mellan de åtta EU-länderna runt Östersjön som ingår i BALTFISH. HaV hade en aktiv roll under Sveriges ordförandeskap, se avsnitt 2, Flernivåsamverkan.

Delmålet har en övergripande karaktär och relaterar till flera av de andra delmålen. I strategins handlingsplan nämns genomförande av BSAP, Baltic Sea Action Plan, och samarbete inom Helcom. Där deltar HaV aktivt i olika arbetsgrupper och innehar ordförandeposter i flera grupper. Under året har arbetet pågått med uppdatering av Baltic Sea Action Plan. Mer information om HaV:s deltagande se avsnitt 2 och vår webbsida [Vad gör HaV och andra myndigheter i Helcom-arbetet?](#).

Aktuellt för delmål är även HaV:s arbete med att ta fram nationella havsplaner i samverkan med grannländer, se avsnitt 5 och 6.

Mål Länka samman regionen

v. **Delmål – Goda transportvillkor och tillförlitliga energimarknader**

HaV har bidragit till delmålet genom bland annat arbetet i forskningssatsningen Bonus-programmet och i myndighetens uppdrag att ta fram förslag till nationella havsplaner inklusive relaterade samarbetsprojekt såsom [Baltic LINes](#). Projektet som avslutades under 2019 hade syfte att förbättra gränsöverskridande samarbeten om linjär infrastruktur, som till exempel planering av farleder och energikorridorer inom havsplaneringen i Östersjöregionen. Systerprojektet [NorthSEE](#) är ett motsvarande projekt för länderna i Nordsjöregionen. HaV deltar i

NorthSEE som nu fortgår till 2021. Samordning mellan dessa två projekt främjar samstämmighet i tankesätt och praxis mellan Nordsjö- och Östersjöregionerna. Projektet är väl integrerat i HaV:s arbete med havsplanering, med ett flertal möten under året. Se även avsnitt 5.

Mål Öka välståndet

vi. **Delmål – Bidra till genomförande av Europa 2020-strategin**

Vi arbetar myndighetsövergripande i myndighetens uppdrag för regional tillväxt och den maritima strategin, vilket bidrar till delmålet. Även arbetet inom havsplanering bidrar till målet. Se vidare avsnitt 2.1 och avsnitt 6 om myndighetens specifika uppgift om maritima strategin och synergier.

vii. **Delmål – Anpassning och förebyggande i ett förändrat klimat**

Som tidigare redovisats arbetar HaV sedan 2018 på ett integrerat sätt med klimatfrågan. I myndighetens klimatstrategi formuleras övergripande prioriteringar för HaV:s klimatarbete inom områdena klimatanpassning, klimatpåverkan och klimatkunskap. För vart och ett av dessa tre områden finns även en handlingsplan. För ytterligare info se [HaV:s webbplats](#).

Inom HaV:s arbete med havsplanering har vi under året fortsatt arbetet med områden som kan vara klimattillflykter för vissa arters överlevnad, både nationellt och för hela Östersjön. För mer information se HaV:s webbsida [Klimattillflykter](#).

Samtliga mål

HaV har bidragit till [BANOS CSA](#), The Baltic and North Sea Coordination and Support Action, vars syfte är att vidareutveckla Östersjöprogrammet forskningsprogram Bonus. Bonus-programmet innefattar i stort sett samtliga mål och delmål och nämns uttryckligen att direkt stödjer genomförandet av Östersjöstrategin med dess handlingsplan. Även arbetet inom den horisontella åtgärden HA Planning och havsplanering bidrar till flera delmål samtidigt, i dess funktion som just horisontell åtgärd.

2. Delmål där HaV inlett eller planerar att ingå ett samarbete

Myndighetssamverkan

HaV har en utbredd myndighetssamverkan inom flera områden, relaterat till strategins policy- och åtgärdsområden. Några samverkan har redan nämnts ovan. Här följer ytterligare några exempel.

viii. **Delmål – Rent vatten i havet, samt Delmål – Ett rikt och friskt djur- och växtliv**

Havs- och vattenmyndigheten arbetar under året fortsatt tillsammans med länsstyrelser för att ta fram regionala handlingsplaner för marint områdesskydd. Arbetet utgår från en adaptiv förvaltningsmetodik och ska utveckla ett ramverk med mätbara mål för representativitet, konnektivitet och funktionalitet för nätverket av marina skyddade områden. Detta ska utgöra en grund för att se i vilken omfattning den marina miljön bör skyddas, för att bidra till att nå såväl nationella etappmål för områdesskydd inom miljömålssystemet som globala mål och EU:s mål för biologisk mångfald, se även avsnitt 2 Flernivåsamverkan, samt avsnitt 6.

Under 2019 genomfördes nationell fördjupad utvärdering av miljömålen i samverkan med Naturvårdsverket och andra målansvariga myndigheter. HaV har ansvar för uppföljningen av miljömålen *Levande sjöar och vattendrag*, *Ingen övergödning* och *Hav i balans samt levande kust och skärgård*. Rapporterna från utvärderingen innehåller bland annat analyser av styrmedel, beskrivning av utvecklingen i miljön sedan den förra fördjupade utvärderingen 2015, och förutsättningarna för att nå miljökvalitetsmålen. I den övergripande rapporten föreslås dessutom åtgärder för att nå miljökvalitetsmålen och generationsmålet. Mer om den [fördjupade utvärderingen på Naturvårdsverkets webbplats](#).

HaV har även under året fortsatt genomföra de två regeringsuppdragen ”Pilotområden mot övergödning” och ”Förstärkt lokalt åtgärdsarbete mot övergödning” tillsammans med Jordbruksverket, Lantbrukarnas riksförbund LRF, vattenmyndigheterna och länsstyrelserna. Arbetet är en del av regeringens fleråriga satsning Rent hav. Under 2019 genomförs en förstudie om digital samverkansplattform för att på sikt bygga upp en långsiktig stödfunktion för lokalt åtgärdsarbete. För detta skapades satsningen LEVA – Lokalt engagemang för vatten, se [LEVA på HaV:s webbplats](#).

Under året har även den nationella förvaltningsplanen för gråsäl reviderats efter uppdrag till HaV och Naturvårdsverket. Syftet var bland annat att

inkludera beståndsreglerande jakt som ett verktyg för att förvalta arten om det är vetenskapligt befogat ur ett ekosystemperspektiv. För ytterligare information se [Reviderad förvaltningsplan för gråsäl](#).

ix. Delmål – Bidra till genomförande av Europa 2020-strategin, samt Delmål – Anpassning och förebyggande i ett förändrat klimat

Myndigheten arbetar internt med utveckling av en samlad strategi för att samordna sitt arbete med olika strategier, för att ett på integrerat sätt arbete med nationella strategier såsom Sveriges maritima strategi, Livsmedelsstrategin, Landsbygdspolitiken¹ och bioekonomi samt EU:s strategi för Östersjöregionen. De förväntade effekterna när det implementeras är ett styrt och medvetet arbete med att bidra till regional hållbar tillväxt, samtidigt som samtliga strategier beaktas i den ekosystembaserade förvaltningen.

HaV har under året varit aktivt involverad i Tillväxtverkets samordnande uppdrag att ta fram en gemensam förändringsteori/målbild för myndigheters medverkan i det regionala tillväxtarbetet.

Under året avslutades det Vinnova-finansierade lärandenätverket om innovation inom svenska myndigheter med en avslutningskonferens i augusti. Konferensen gästades av 160 personer från olika svenska myndigheter. HaV deltog både som utställare och i paneldebatt. Deltagandet har gett stor kunskap och ett brett nätverk inom innovationsområdet vilket har lett till vidare samverkan. Ett av många resultat har varit ett innovationsseminarium som genomfördes tillsammans med Naturvårdsverket på Havs- och vattenforum.

Vi har även samverkat med Naturvårdsverket om hur vi ska använda innovation som ett verktyg i att uppnå myndigheternas mål. Samverkan har påbörjats i mindre skala inom plastområdet som spänner över båda myndigheternas ansvarsområden. HaV är även med i referensgruppen för Naturvårdsverkets innovationstävling om att minska plastanvändning.

Inom [BANOS CSA](#), *The Baltic and North Sea Coordination and Support Action*, har HaV i nära samverkan med forskningsrådet Formas medverkat i koordinering kring det framtida programmets omfattning och flera av aktiviteterna som styrker det framtida programs genomslag, som *citizen science* och *open science*.

Inom klimatarbetet har HaV fortsatt deltagit i myndighetssamverkan [Copernicus](#), bland annat för att bevaka programmets marina tjänst, och i samarbetet med Skogsstyrelsen i projektet [Smartare klimatinformation](#).

¹ Myndigheten fick kompletterande uppdrag inom Landsbygdspolitiken i regleringsbrevet den 27 juni 2019.

Flernivåsamverkan

x. **Delmål – Rent vatten i havet, Delmål – Ett rikt och friskt djur- och växtliv, samt Delmål – Bättre samarbete**

Som nämnt föregående avsnitt var Sverige ordförande i BALTFISH från juli 2018 till den sista juni 2019. BALTFISH arbetar på två nivåer: i en högnivågrupp (HLG) där fiskeridirektörerna ingår och till vilken EU-kommissionen bjuds in att delta, respektive i ett annat forum där representanter för medlemsstaterna, EU-kommissionen, den rådgivande nämnden för Östersjön (BS AC) och organisationer som exempelvis ICES och Helcom bereds möjlighet att delta.

Våren 2019 arrangerade HaV som en del av det svenska ordförandeskapet i BALTFISH ett symposium om interaktion mellan säl, fisk och fiske i Östersjön och en tvådagars workshop om ålförvaltning, kontroll och handelsfrågor av ål med fokus på Östersjön.

Sverige deltar aktivt i regionala samarbeten inom Helcom-konventionen för att utveckla arbetsformer, riktlinjer och förvaltningsverktyg vid inrättande och förvaltning av marina skyddade områden i Östersjön. Detta inkluderar utveckling av verktyg för utvärdering av skyddet och åtgärders effekt för att bevara marina värden. Löpande arbete pågår inom Helcoms arbetsgrupp för skyddade områden MPA Task Group, och under året har HaV genom ett regeringsuppdrag förslagit 29 nya Helcom marine protected areas (MPA).

xi. **Delmål – Bidra till genomförande av Europa 2020-strategin**

HaV har bidragit i arbetet att ta fram kunskapsunderlag för kommande uppdatering av den nationella regionala tillväxtstrategin, i samverkan med den nationella analysgruppen. För att stimulera regionernas förmåga att fånga HaV:s verksamhet i sina regionala utvecklingsplaner har vi utlyst förstudiemedel. Två ansökningar godkändes: en inom det maritima området och en inom vattenresursområdet.

Vidare har HaV enligt tidigare överenskommelse deltagit i det Västsvenska Maritima klustret, och i Submariner network, ett makroregionalt, transnationellt nätverk där flera Svenska regioner och aktörer deltar.

HaV har även medverkat i utlysningar vilket bland annat resulterat i satsningen *Kristineberg: utveckling av en plattform för hållbar blå ekonomi, innovation och näringslivsutveckling*. Satsningen har inlett etableringen av en nationell tillgänglig plattform för samverkan mellan aktörer inom forskning, innovation, näringsliv och förvaltning. För mer information se [HaV:s pressmeddelande](#).

I december arrangerade Östersjöprojektet Pan Baltic Scope sin avslutningskonferens om havsplanering i samarbete med IOC-UNESCO,

DG Mare och Vasab. För mer information om havsplanering och Pan Baltic Scope, se avsnitt 5 och 6.

När det gäller kunskap och forskning har HaV, som nämnts, bidragit till [BANOS CSA](#), med föremål att fortsätta Bonus-programmet. I BANOS CSA deltar följande sju Östersjöländer: Danmark, Estland, Tyskland, Lettland, Litauen, Polen och Sverige. Finland och EU-kommissionen är observatörer. Dessutom är Helcom och ICES partners, och knyter samman arbetet i Östersjön med Västerhavet genom andra partners, däribland Ospar. För mer information se avsnitt 6, Åtgärdsområde Kunskap och Innovation.

3. Insatser eller samarbetsprojekt HaV deltar i som bidrar till strategins mål och delmål

Havs- och vattenmyndigheten medfinansierar ett flertal Interreg-projekt och andra projekt via medel från anslag 1:11, samt medverkar i arbets- och styrgrupper för utlysningar inom ramen för miljöforskningsanslaget, samt Östersjöprogrammet forskningsprogram Bonus.

Nedan presenteras översiktligt de projekt som finansieras inom ramen för dessa satsningar och utlysningar, samt med medel från anslaget.

Pågående projekt

Projekt	Program	Beskrivning	Avslut	Länk
RICH Waters	LIFE IP	Projektets syfte är ett effektivare åtgärdsarbete i Norra Östersjöns vattendistrikt samt att skapa ett förbättrat nationellt genomförande av vattenförvaltningen.	2024	http://extra.lansstyrelsen.se/lifeprichwaters/sv/om-rich-water/Sidor/default.aspx
Rearc	Kolartic	Projektets syfte är att utbyta kunskap samt förbättra samverkan mellan de fyra deltagande länderna Sverige, Norge, Finland och Ryssland.	2021	https://kolarctic.info/news-and-events/project-of-the-month-ecological-restoration-of-arctic-rivers/
SALMUS	Kolartic	Projektets syfte är att öka kunskapen om och bidra till förbättrade levnadsmiljöer för arterna lax, öring och flodpärlmussla	2021	https://projektkatalog.havochvatten.se/db04p01/f?p=108:3:::NO:RP,3:P3_PKAT_ID,P3_LAT,P3_LONG:3809,65.58156,2.13468&cs=3xHA0cmHOIFX7tQPkThQQ97M7F4k

Projekt	Program	Beskrivning	Avslut	Länk
Svensk-Norsk handlingsplan för sötvattenskräftor	Interreg Sverige-Norge	Projektets syfte är att bevara och förbättra statusen för den akut hotade flodkräftan genom att förhindra spridning av den dödliga sjukdomen kräftpest, vilken sprids via den invasiva främmande arten signalkräfta.	2022	https://projektkatalog.havochvatten.se/db04p01/f?p=108:3:::NO:RP,3:P3_PKAT_ID,P3_LAT,P3_LONG:3969,59.3819,13.49407&cs=3_HtFSOwl aixH1QjnEPAPW-oSdQM
LESSISMORE	Interreg South Baltic	Projektets övergripande syfte är att genom tre investeringar i pilotanläggningar demonstrera, utveckla och validera nya tekniska lösningar för avancerad rening från läkemedelsrester, andra svårnedbrytbara ämnen och antibiotikaresistenta bakterier.	2020	http://www.swedenwaterresearch.se/projekt/less-is-more/
JOMOPANS – Joint Monitoring Programme for Ambient Noise in the North Sea (2018-2020)	Interreg North Sea Region	Projektet syftar till att utveckla ett standardiserat regionalt övervakningsprogram i Nordsjöregionen och ett visualiseringsverktyg för resultaten.	2020	http://northsearegion.eu/jomopans
SEAmBOTH	Interreg Nordprogrammet	Projektet syftar till att skapa förutsättningar för planering och förvaltning, genom att ta fram riktlinjer, rekommendationer samt planeringsunderlag.	2020	https://seambboth.com/
EMRA - Environmental planning, measures and restoration actions in regulated water systems, Swedish-Finnish cross-border-project in the arctic region	Interreg Nord	Projektets syfte är att etablera samverkan mellan Sverige och Finland för att främja ett långsiktigt nyttjande och förvaltande av gemensamma resurser samt en fortsatt utveckling av metoder och tekniker	2022	https://projektkatalog.havochvatten.se/db04p01/f?p=108:3:::NO:RP,3:P3_PKAT_ID,P3_LAT,P3_LONG:3968,65.58082,22.13449&cs=3gvmSiPwzXDvpQ0rW73bpFDG6XH0
Coast4us	Interreg Central Baltic Region	Målet med projektet är att skapa långsiktiga hållbara och lokalt förankrade fysiska planer inom utpekade pilotområden i kustzonen.	2020	http://database.centralbaltic.eu/project/95
ECONNECT	Interreg Botnia-Atlantica	Projektets mål är att producera en konkret och heltäckande framtidsprognos som beskriver Botnia-Atlantica-regionens framtida havsnatur, för att på så vis förbättra och effektivisera både samhällsplanering och klimatarbetet i regionen.	2021	https://www.botnia-atlantica.eu/om-beviljade-projekt/projektbank/econnect
KLIVA Vattenbalans och vattenkvalitet i ett förändrat klimat	Interreg Botnia-Atlantica	Projektet syftar till att verka för en förbättrad och säkrad vattenbalans samt vattenkvalitet i ett förändrat klimat, vilket är en grundförutsättning för ett hållbart samhälle bland annat utifrån jord- och skogsbruket	2022	https://www.botnia-atlantica.eu/om-beviljade-projekt/projektbank/kliva-vattenbalans-ekosystemtjanster-och-metalltransport-i-ett-klimat-i-forandring
CWPharma	Interreg Baltic Sea Region	CWPharma syftar till att minska mängden human- och	2020	http://www.cwpharma.fi/en-US

Projekt	Program	Beskrivning	Avslut	Länk
		veterinärmedicinska läkemedel i vattenmiljön.		
RETROUT	Interreg Baltic Sea Region	Projektet syftar till att skapa hållbar utveckling inom fisketurism i Östersjöregionen, både ekologiskt, ekonomiskt och socialt.	2020	https://projects.interreg-baltic.eu/projects/retrout-116.html
Waterdrive	Interreg Baltic Sea Region	Det övergripande målet är att stärka det lokala åtgärdsarbetet för att minska övergödning av ytvatten i jordbruksintensiva områden i Östersjöregionen samt att bidra till utformningen av kostnadseffektiva åtgärdsprogram och styrmedel i ett förändrat klimat.	2021	https://projects.interreg-baltic.eu/projects/waterdrive-194.html
Land-Sea-Act	Interreg Baltic Sea Region	Projektet avser att utveckla ett underlag till en regional maritim näringslivstrategi kopplad till proaktiv långsiktig hållbar fysisk planering	2021	https://projects.interreg-baltic.eu/projects/land-sea-act-170.html
NorthSEE	Interreg Baltic Sea Region/Interreg North Sea Region	Projektet syftar till att förbättra samstämmigheten i havsplaneringen för länderna i Nordsjöregionen för att fånga synergier, förhindra oförenligheter samt för att skapa bättre förutsättningar för en hållbar utveckling kring sjöfart, energi och miljöskydd. Projektet samarbetar med Baltic LINes för att främja samstämmighet i tankesätt och praxis mellan Nordsjö- och Östersjöregionerna.	(2019) 2021 För- långt	http://www.northsearegion.eu/northsee/
BALTIMARI - Review, evaluation and future of Baltic risk management	Bonus - forskningsprojekt inom ramen för Synthesis_2018-2020	BALTIMARI provides a critical review of the state-of-the-art risk management of maritime activities in the Baltic Sea.	2020	https://www.bonusportal.org/projects/synthesis_2018-2020/baltimari
DESTONY - Decision support tool for management of the Baltic Sea ecosystem 2020	Bonus - forskningsprojekt inom ramen för Synthesis_2018-2020	DESTONY will identify virtual decision support tools (DST) developed to assist ecosystem-based management of the Baltic Sea and its drainage basin, and analyze them against the current and anticipated future needs, with the aim of proposing further development.	2020	https://www.bonusportal.org/projects/synthesis_2018-2020/destony
FUMARI - Future marine assessment and monitoring of the Baltic	Bonus - forskningsprojekt inom ramen för Synthesis_2018-2020	The consortium will produce a critical assessment of the current Baltic Sea environmental monitoring programs and the potential and necessity to supplement them with novel techniques.	2020	https://www.bonusportal.org/projects/synthesis_2018-2020/fumari
MARES - Multi-method assessment for resilient ecosystem services and	Bonus - forskningsprojekt inom ramen för	To review and assess the sustainability of Baltic Sea's ecosystem services, synergies, interactions and linkages with	2020	https://www.bonusportal.org/projects/synthesis_2018-2020/mares

Projekt	Program	Beskrivning	Avslut	Länk
human-nature system integration	Synthesis_2018-2020	human lifestyles, health and well-being, MARES builds a meta-evaluation of existing research in ecological, biological, socio-economic and health sciences and related monetary and non-monetary evaluations.		
ROSEMARIE Blue health and wealth from the Baltic Sea – a participatory systematic review for smart decisions	Bonus - forskningsprojekt inom ramen för Synthesis_2018-2020	ROSEMARIE conducts evidence syntheses on the status and future of the intermediate and final ecosystem services of the Baltic Sea, estimation methods and models of their monetary and non-monetary values and on their importance on human life-styles and well-being.	2020	https://www.bonusportal.org/projects/synthesis_2018-2020/rosemarie
SEAM Towards streamlined Baltic Sea environmental assessment and monitoring	Bonus - forskningsprojekt inom ramen för Synthesis_2018-2020	We will critically analyse the adequacy of current Baltic Sea monitoring to support assessment requirements under different environmental policies. We will review recent innovative approaches for a more cost-effective collection of data and evaluate their potential application in an operational monitoring programme.	2020	https://www.bonusportal.org/projects/synthesis_2018-2020/seam
TOOLS2SEA Policy tools for Baltic Sea nutrient management	Bonus - forskningsprojekt inom ramen för Synthesis_2018-2020	The project TOOLS2SEA will generate much needed knowledge and policy advice about potentials of and experiences with policy instruments and related governance institutions for nutrient management, while providing an outlook on future directions for nutrient abatement in order to meet Baltic Sea Action Plan targets in the relevant countries.	2020	https://www.bonusportal.org/projects/synthesis_2018-2020/tools2sea
XWEBS Taking stock of Baltic Sea food webs: synthesis for sustainable use of ecosystem goods and services	Bonus - forskningsprojekt inom ramen för Synthesis_2018-2020	BONUS XWEBS will provide the scientific underpinning for decisions by i) synthesizing what we know and need to know about Baltic Sea food webs, ii) assessing bottlenecks in the application of this knowledge, and iii) providing future perspectives for the Baltic food web science	2020	https://www.bonusportal.org/projects/synthesis_2018-2020/xwebs
BASMATI – Baltic Sea maritime spatial planning for sustainable ecosystem services	Bonus – forskningsprojekt inom ramen för Blue Baltic	The objective of the project is to develop integrated and innovative solutions for MSP from the local to the Baltic Sea Region (BSR) scale through a decision-support tool building on interactive information technology	2020	https://www.bonusportal.org/projects/blue_baltic_2017-2020/basmati

Projekt	Program	Beskrivning	Avslut	Länk
OPTIMUS – Optimisation of mussel mitigation cultures for fish feed in the Baltic Sea	Bonus – forskningsprojekt inom ramen för Blue Baltic	Projektet syftar till att optimera användningen av odlad blåmussla som åtgärdsverktyg mot övergödning samt som proteinkälla för fisk.	2020	https://www.bonusportal.org/projects/blue_baltic_2017-2020/optimus

Avslutade projekt

Nedanstående projekt avslutades under 2019. Slutredovisning och resultat kan sträcka sig in i 2020. Slutseminarier för en del projekt har genomförts på HaV för att säkra att projektresultat används i förvaltningsarbetet.

Projekt	Program	Beskrivning	Avslut	Länk
Baltic Blue Growth	Interreg Baltic Sea Region	Baltic Blue Growth syftar till att reducera näringsämnen från havet genom storskalig odling och skörd av musslor samt undersöka om storskalig musselodling har ekonomisk bäring i Östersjöområdet.	2019	https://www.submariner-network.eu/projects/balticbluegrowth
Baltic LiNES 2016-2019	Interreg Baltic Sea Region	Projektet syftar till att förbättra gränsöverskridande samarbeten av linjär infrastruktur, som till exempel planering av farleder och energikorridorer inom havsplaneringen i Östersjöregionen.	2019	https://vasab.org/project/balticlines/
Daimon	Interreg Baltic Sea Region	DAIMON syftar till att öka kunskapen om riskvärdering och lämpliga handlingsalternativ för marina områden där det har skett dumpning.	2019	https://www.daimonproject.com/
Två länder en elv	Interreg Sverige-Norge	Projektet bygger vidare på projektet "Vänerlaxens fria gång" och kommer bland annat att fokusera på åtgärder som på kort sikt kan öka populationer för hotade fiskstammar samt andra hotade arter som lever i älven.	2019	https://tvalanderenelv.eu/
Water Co-Governance for sustainable ecosystems	Interreg North Sea Region	Projektet syftar till att stärka lokalt engagemang och förbättra samarbete mellan olika aktörer i vattenförvaltningen.	2019	http://www.northsearegion.eu/watercog/about/
Pan Baltic Scope	Europeiska havs- och fiskerifonden EHFF	Projektets syfte är samarbete mellan Östersjöländers havsplaneringsprocesser. Projektet är ett flaggskeppsprojekt inom Östersjöstrategin, HA Planning. Projektet är en fortsättning på Baltic SCOPE och också leddes av HaV	2019	http://www.panbalticscope.eu/ och https://ec.europa.eu/easme/en/panbaltic-scope

Projekt	Program	Beskrivning	Avslut	Länk
STORMWINDS	Bonus-programmet	BONUS STORMWINDS has the overall objective to enhance the safety of maritime transportation in the Baltic Sea through science-based decision support and technological developments. Focus is on wintertime conditions in the Northern Baltic Sea, with strong links to regional policies, stakeholder concerns and practical end-user needs	2019	https://www.bonusportal.org/files/6297/BONUS_STORMWINDS_final_report.pdf

Övriga insatser och samarbeten

Utifrån den revidering av strategin med dess handlingsplan som pågått under året 2019, med extern granskning på uppdrag av EU kommissionen, har HaV lämnat kommentarer på rapportutkast, samt underlag och kommentarer för uppdatering av handlingsplan till Miljödepartement och Näringsdepartement, samordnat med Naturvårdsverket och SMHI.

HaV har även koordinerat inspel till forskningsproposition 2019 tillsammans med Formas. Forskningsprogrammet är kopplat till både åtgärder och innovationer gällande hav och vatten, och bedöms vara relevant för ett antal strategier. För mer information se HaV:s [synpunkter](#) på regerings forskningspolitik samt [Forskning och innovation för en livskraftig vattenmiljö på Formas webbplats](#).

Myndighetens arbete utifrån ett helhetsperspektiv och utvecklingspotentialen i digitalisering och data har fortsatt under året inom projektet [Tre skärgårdar](#), som HaV har initierat. Projektet vill verka för framtida utvecklingsmöjligheter och samarbeten i Östersjöregionen. Projektet är till viss del kopplat till havsplanering och projektet Pan Baltic Scope. För mer information se avsnitt 5.

4. Finansieringskällor som kan vara aktuella för HaV:s engagemang inom strategin

I tabellen listas finansieringskällor som kan vara aktuella för myndighetens engagemang inom ramen för EU:s strategi för Östersjöregionen.

Finansieringskällor	Länk
BSAP-fonden	https://www.nib.int/who_we_are/our_impact/disclosure/bsap_fund

Finansieringskällor	Länk
Europeiska havs- och fiskerifonden EHFF (nationella såväl som direkt från EU COM DG Mare)	http://www.jordbruksverket.se/amnesomraden/landsbygdsfiske/programochvisioner/havsochfiskeriprogrammet20142020.4.688ba44d13e5e4787a08000568.html
Havs- och vattenmiljöanslaget (1:11) inklusive LOVA (Lokala vattenvårdsprojekt, för en bättre havsmiljö)	https://www.havochvatten.se/hav/vagledning--lagar/anslag-och-bidrag/havs--och-vattenmiljoanslaget.html
Interreg Baltic Sea Region	http://eufonder.se/interreg
Interreg Botnia Atlantica	http://eufonder.se/interreg
Interreg Central Baltic	http://eufonder.se/interreg
Interreg Nord	http://eufonder.se/interreg
Interreg North Sea Region	http://eufonder.se/interreg
Interreg South Baltic	http://eufonder.se/interreg
Interreg Sverige-Norge	http://eufonder.se/interreg
Interreg Öresund-Kattgat-Skagerrak	http://eufonder.se/interreg
Kolartik	https://kolarctic.info/
Life	http://ec.europa.eu/environment/life/
Life IP	http://ec.europa.eu/environment/life/
LIFE-Ngo	http://ec.europa.eu/environment/life/
Miljöforskningsanslaget (1:5)	https://www.havochvatten.se/hav/vagledning--lagar/anslag-och-bidrag/aktuella-forskningsutlysningar/miljoforskningsanslaget.html

5. Bedömd respektive faktisk nytta och resultat

Här beskrivs bedömd respektive faktiska nytta och resultat som uppnåtts under 2019 för myndigheten, annan offentlig förvaltning eller näringsliv.

Nytta och resultat

Det sker ett kontinuerligt kunskapsbyggande och nätverksarbete inom ramen för strategin, som redovisats tidigare. Till exempel inom samarbete i BALTFISH, PA Nutri, PA Hazards, HA Planning, forskning och regional tillväxt med flera, där projekt inom Interreg med mera återkopplar till myndighetens förvaltningsarbete och skapar nytta för arbetet för bevarande och hållbart nyttjande av havets resurser.

Det gränsöverskridande samarbetet inom havsplanering i projekt som Pan Baltic Scope, Baltic LINes och tidigare projekt har ökat den gemensamma kunskapsbanken i Östersjöområdet och lett till fördjupad kontakt mellan grannländer. Det är en förutsättning för de sammanhängande planer som stipuleras i havsplaneringsdirektivet. Även

tredje land, främst Ryssland i det här fallet, har medverkat i en viss kapacitet i projekten. Rysslands medverkan har lett till ökad kapacitet inom den ryska havsplaneringen, samt lett till ökad kommunikation mellan svenska och ryska havsplaneringsinstitutioner. Detta blir synergier med HaV:s bilaterala program med Ryssland.

Projektet Pan Baltic Scope har tagit fram gemensamma verktyg och angreppssätt för Östersjöregionen, och har arbetat med:

- Gränsöverskridande planering och internationella samråd
- Bättre ekonomiska och sociala analyser
- En sammanhängande bild av grön infrastruktur i Östersjön
- Gemensam bedömning av kumulativ miljöpåverkan
- Ett planeringsforum som bearbetade planeringsfrågor och utbyte kunskap
- Blå tillväxt och intressenter i fallstudien Finland-Åland-Sverige
- Ekosystemansatsen och strategisk miljöbedömning

Pan Baltic Scope var ett av Östersjöstrategins flaggskeppsprojekt. I det tvååriga projektet samarbetade åtta planeringsansvariga myndigheter från EU-länder runt Östersjön. Ytterligare partners var Helcom, Vasab, Syke och Nordregio. Projektet presenterade sina resultat under konferensen [MSP Forum i Riga](#), som anordnades tillsammans med IOC-UNESCO, DG Mare och Vasab. Trehundra deltagare från över fyrtio länder deltog på konferensen. Projektets resultat finns på [Pan Baltic Scopes webbplats](#).

Samarbetet inom projekten [Baltic LINes](#) och [NorthSEE](#) har fortgått under 2019. Baltic LINes behandlar linjär infrastruktur såsom planering av farleder och energikorridorer i Östersjön. Dess systerprojekt [NorthSEE](#) behandlar samma frågor i Nordsjöregionen. Projektet NorthSEE har förlängts till 2021. HaV deltar i båda projekten.

Under 2019 startade projektet [Capacity4MSP](#), ett plattformprojekt lett av Vasab med syfte att skapa en tillgänglig och lättförståelig plattform för aktörer, beslutsfattare och planerare. HaV är ansvariga för planeringsforumet i projektet, där planerare möts i anslutning till mötena i Helcom-Vasab MSP Work Group, för att diskutera aktuella frågor inom havsplaneringen i Östersjöregionen. Ett mål med projektet är att se till att den kunskap och de samarbeten som byggts upp inom tidigare projekt inte ska gå till spillo, utan istället används i havsplaneringen i Östersjön.

xii. Synergier med andra uppdrag

Mycket av HaV:s arbete verkar i synergi med arbetet för strategins mål Rädda havsmiljön. Mycket av detta arbete har presenterats i tidigare avsnitt och innefattar:

- Policyområdena PA Nutri och PA Hazards verkar i synergi med myndighetens åtgärdsarbete inom havsmiljödirektivet, för att nå uppsatta mål om god ekologisk status och arbetet inom Helcom och Baltic Sea Action Plan.
- Myndighetens uppdrag avseende miljö kvalitetsmålen *Ingen övergödning* och *Hav i balans och en Levande kust och skärgård*, samt uppdrag om de globala målen verkar i synergi med strategins övergripande mål och handlingsplan.
- Samarbetet inom BALTFISH bidrar till att stärka arbetet med den gemensamma fiskeripolitiken och uppdrag om en ekosystembaserad fiskförvaltning.

Vad gäller strategins mål Ökat välbefinnande och horisontella åtgärd HA Planning verkar HaV:s arbete med havsplaner i synergi med andra uppdrag. Havsplanering är både ett verktyg för åtgärdsarbete enligt havsmiljöförordningen och ett verktyg för en hållbar utveckling för maritima näringar och verksamheter. Detta är därmed i synergi även med myndighetens uppdrag att medverka i regionalt tillväxtarbete (Förordning (2017:583) om regionalt tillväxtarbete) och uppdraget om uppföljning av Sveriges maritima strategi, se avsnitt 6.

6. HaV:s specifika uppgifter och hur vi omhändertagit dem

HaV:s specifika uppgift är att identifiera och verka för synergieffekter mellan strategin för Östersjöregionen och genomförandet av Sveriges maritima strategi. Detta presenterades övergripande i den framåtblickande rapport myndigheten lämnade i mars 2016. Strategierna verkar för samma övergripande mål, med inriktning för en god havsmiljö och hållbar utveckling inom maritima näringar och kustregioner. Nedan redovisas aktuellt arbete för året.

Sveriges maritima strategi – synergier, nytta och resultat

HaV har fått ett tredje regeringsuppdrag från infrastrukturdepartementet, för utveckla och genomföra uppföljning av maritima strategin. Uppdraget ska ske i samverkan med berörda myndigheter och med utgångspunkt

redovisning av tidigare uppdrag som genomfördes 2018. Uppdraget omfattar även att ta fram ytterligare fyra indikatorer relaterade till innovation, turism, klimat och folkhälsa. Under hösten har arbete med att sammanställa projektorganisation och projektplan påbörjats. För detta uppdrag finns potentiella synergier i uppföljning av den maritima strategin och myndighetens framtagande av uppföljningsprogram och omvärldsbevakning för nationella havsplaner. Även med medverkan och redovisning av genomförandet av EU:s strategi för Östersjöregionen med dess reviderade handlingsplan, eftersom arbetet inom PA:n och HA:n som HA Planning är i samklang med den maritima strategins åtgärdsområden.

Exempel på arbete i maritima strategins åtgärdsområden som är i synergi med strategin för Östersjöregionen:

xiii. **Åtgärdsområde Friskt och säkert hav**

Arbete inom PA Nutri och PA Hazards, projektsatsningar inom Interreg samt de två regeringsuppdragen "Förstärkt lokalt åtgärdsarbete mot övergödning" och "Pilotområden mot övergödning", ([LEVA - Lokalt engagemang för vatten](#)) ger samtliga synergieffekter mellan Sveriges maritima strategi, EU:s strategi för Östersjöregionen och HaV:s arbete för en god förvaltning och hållbart nyttjande av våra hav och vatten.

Även HaV:s arbete med att ta fram regionala handlingsplaner för marint områdesskydd i Östersjön verkar i synergi mellan de två strategierna och etappmålet inom Sveriges miljömål och Aichimålet om skydd av 10 procent marina miljöer, samt myndighetens strategiska arbete med att reglera fiske i marina skyddade områdena. HaV har även påbörjat arbetet med att utveckla en plattform för havsområdesvis samlade diskussioner och samråd mellan myndigheter, länsstyrelser samt fiske- och miljöorganisationer. Syftet är att etablera ett dialogforum för fiskereglerande verksamheter i skyddade områden, där Havs- och vattenmyndigheten har en samordnande roll för att öka takten i arbetet med införande av bevarandeåtgärder riktade till fisket i marina skyddade områden.

Åtgärdsområde kunskap och innovation

HaV deltar som tidigare nämnts i regional forskningssamverkan för att förbättra havsmiljön och samtidigt öka kunskapsutbytet i Östersjöregionen inom ramen för Bonus-programmet. HaV har bidragit genom deltagande i Bonus styrgrupp, där HaV även representerar Naturvårdsverket. HaV, FORMAS, Vinnova, Mistra, Vetenskapsrådet och Myndigheten för samhällsskydd och beredskap (MSB) har alla deltagit i Bonus-samverkan. De har beviljat många projekt under åren, och många har dem har följts av utredare från HaV. HaV:s målsättning har varit att säkerställa att programmets fokus är relevant för Sverige och att projekt som är av relevans för att nå svenska miljö kvalitetsmål och regionala målsättningar i

miljöarbetet får stöd. Under året har ett antal Bonus-projekt som är av relevans för HaV avslutats, se avsnitt 3.2.

HaV är även med och finansierar en rad olika forskningsprogram och forskningsprojekt via Miljöforskningsanslaget. I flera forskningsprogram sitter representanter från HaV med i styrgrupper och referensgrupper för att bevaka och påverka inriktningen av forskningsprojekten.

Under året har även resultatet från utlysning om hur HaV kan arbeta med innovationsekosystem färdigställts. Studien beskriver innovationssystemets olika delar och presenterar förslag på hur myndigheten kan ta hjälp av så kallad öppen innovation i sitt innovationsarbete. All insamlad kunskap om innovation och aktörer har sammanställts, analyserats och prioriterats i förslag till fortsatt arbete i en intern förstudie om innovation inom myndigheten.

Åtgärdsområde planering med maritimt perspektiv

Den nationella maritima strategins åtgärdsområde verkar helt i samma anda som EU:s strategi för Östersjöregionens horisontella åtgärd HA Planning.

Syftet med havsplanerna är att bidra till en långsiktigt hållbar utveckling, och enligt havsplaneringsförordningen (2015:400) ska HaV tillämpa en ekosystemansats i arbetet, och havsplanerna ska integrera näringspolitiska mål, sociala mål och miljömål, vilket är helt i linje med strategin mål och delmål. Havsplanering är genom detta både ett verktyg för åtgärdsarbete enligt havsmiljöförordningen, och ett verktyg för en hållbar utveckling för maritima näringar och verksamheter, i enlighet med Sveriges maritima strategi och EU:s strategi för Östersjöregionen.

Under 2019 var havsplanerna ute på granskning, tillsammans med konsekvensbedömningar av granskningsförslagen och en samrådsredogörelse. HaV fick in över 1300 synpunkter från 135 aktörer under granskningen. För information om granskningen och dialogen under havsplaneringsprocessen, se [Redogörelse för dialogen i havsplaneringen](#). Synpunkterna användes för att omarbeta havsplaneförslagen. Förslag till havsplanerna lämnades till regeringen den 17 december 2019. Se [Förslag till havsplaner](#) för information om vad som ingick i leveransen.

Under 2019 presenterade länsstyrelserna resultatet av de så kallade KOMPIS-bidragen för kommunal kustzonsplanering i statlig samverkan. Under perioden har fyrtionio kommuner nyttjat medfinansiering från KOMPIS-bidraget för att driva projekt. Projektformen har utöver kommunal verksamhet även syftat till att stödja kustlänsstyrelsernas samordning av kommunernas arbete, så att den statliga havsplanering kan samverka med den kommunala översiktsplaneringen i havet. Som ett resultat av KOMPIS-bidraget har kustkommunerna även bidragit med

förbättrade underlag till den nationella havsplaneringen. Slutrapporten över KOMPIS-bidraget finns på länsstyrelsens [webbplats](#): [Slutrapport över Kompis-bidraget](#).

Arbete med de nationella havsplanerna är således väl i synergi med Östersjösamarbetet inom havsplanering. Se avsnitt 5.

Summering av genomförandet perioden 2016-2019 och framåtblick

HaV:s erfarenheter kring arbetet med EU:s strategi för Östersjöregionen under hela uppdragsperioden och idéer kring det framtida genomförandet.

7. Detta har HaV upplevt som mest positivt, sett till hela perioden

Östersjöstrategin var vid lanseringen 2009 en föregångare i att försöka skapa samverkan och helhetssyn mellan miljö, välbefinnande och utveckling. Under de tio år som gått har flera framsteg gjorts beträffande ett helhetsperspektiv vid förvaltning av vatten och hav. Det finner HaV positivt, det stärker vårt arbete, och är väl förenligt med vårt arbete utifrån nationella miljömål, globala hållbarhetsmål och regionalt utvecklingsarbete.

HaV ser utifrån detta EU:s strategi för Östersjöregionen som ett bra och viktig verktyg genom att den ger en gemensam, transparent inriktning och är en plattform för samarbete, både nationellt och i Östersjöregionen. Detta stödjer myndighetens arbete inom våra ansvarsområden och uppdrag – se exempel nedan.

8. På dessa sätt har strategin stärkt HaV:s arbete

Strategin har stärkt myndighetens arbete genom att vara en gemensam strategi och handlingsplan som blir plattform för nätverk, kommunikation, framtagande av beslutsunderlag, drift av utvecklingsprojekt, test av samarbeten, med mera. Det har gjorts genom samarbetsformer och projekt med riktad finansiering inom myndighetens sakområden, såsom bland annat PA Nutri och PA Hazards. Sådant arbete har sedan kunnat bekräftas

och tas om hand i mer formella samarbeten, som till exempel Helcom. Detta bedöms ha stärkt myndighetens arbete och vi anser att det är en styrka i EU:s strategi för regionen.

Detta sammantagen ser HaV som en viktig funktion, viktig för regionens utveckling och myndighetens uppdrag att verka för en god förvaltning och hållbar användning av vatten- och havsmiljöer och våra gemensamma marina resurser.

Några exempel på hur detta har blivit en integrerad del av myndighetens verksamhet:

Under 2016 -2018 har BALTFISH tagit fram gemensamma rekommendationer som vid flera tillfällen redan resulterat i gällande EU-lag och anpassning av fisket till landningsskyldigheten. Till exempel har man arbetat med överlevnadsundantag från landningsskyldigheten för lax, torsk och rödspätta i vissa redskap enligt artikel 7.1 i den fleråriga förvaltningsplanen för Östersjön (EU 2016/1139) och artikel 15.6 i den generella fiskeripolitiken (EU 1380/2013) och en ny mer selektiv trål för Östersjön enligt artikel 18.3 i den generella fiskeripolitiken. Gruppen har haft ett långvarigt och pågående arbete med anpassningar av den fleråriga förvaltningsplanen för sill/strömming, skarpsill och torsk i Östersjön och EU kommissionens förslag till en flerårig förvaltningsplan för lax i Östersjön. För att främja utväxlande av information har gruppen stående punkter på agendan där länderna ska informera varandra om pågående och kommande arbete med fiskreglering inom marint skyddade områden, havsplanering och inom HELCOM FISH.

Under 2016-2019 har ett antal havsplaneringsprojekt genomförts i regionen, bland annat Pan Baltic Scope 2018-2019, Baltic LINes 2016-2019 och Baltic SCOPE 2015-2017. Dessa har stärkt samarbetet mellan havsplaneringsmyndigheterna. Samarbetet har lett till en önskan om fortsatta samarbete där planerare möts och diskuterar gemensamma problem. Det sker under 2020-2021 i plattformsprojektet Capacity4MSP.

Även gemensam datainsamling har lett till en ökad kapacitet inom havsplaneringen och en ökad förståelse för kumulativa effekter på Östersjön som helhet. Vidare har det projektbaserade samarbetet främjat metodutveckling som gör jämförelser för hela Östersjöregionen möjlig. Resultat från projekten har tagits vidare inom Helcom/Vasab MSP-arbetet. Även tredje land, främst Ryssland i det här fallet, har medverkat i en viss kapacitet i projekten. Rysslands medverkan i projekten har lett till ökad kapacitet inom den ryska havsplaneringen, och lett till ökad kommunikation mellan svenska och ryska havsplaneringsinstitutioner. Detta ger synergier med HaV:s bilaterala program med Ryssland.

9. Den största utmaningen i genomförandet av Östersjöstrategin och förslag till förbättring

En utmaning är strategin målstyrning, effektuppföljning och koordinering mellan mål och handlingsplanens policyområden (PA) och horisontella åtgärder (HA). PA:na har haft en diversifierad omfattning och sakinnehåll, med olika hantering och integrering sinsemellan. Detta har till viss del varit en utmaning när gäller att effektivt verka för strategins helhetsperspektiv och dess övergripande mål, med en tydlig koppling till handlingsplan och uppföljning av arbetet inom strategin, inom exempelvis målen Rädda havsmiljö och Ökat välbefinnande. Det har påverkat HaV:s förmåga att hantera och på ett tydligt sätt implementera strategin i verksamheten på ett bra och samordnat sätt. Begränsad samverkan mellan olika PA:n har relevans för ansatsen om integrering av olika politikområden såsom infrastruktur, integrerad havsmiljöförvaltning och jordbruks- och fiskepolitik. En utmaning har även varit den varierande graden av medverkan inom PA Nutri.

Ytterligare en utmaning är omhändertagande av projektresultat, både vad gäller kännedom om dem och tillgång till information om dem. Även att tillfullo tillämpa projektresultat i myndighetens verksamhet. Östersjöstrategin är ett paraply för ett stort antal projekt och HaV medverkar endast i ett mindre antal av dem.

För projektverksamhet finns även en viss utmaning i finansieringen. Utmaningarna ligger i riktade finansieringar, korta projekttider och begränsningar kring finansiering av kommersiella aktörer och branschaktörer, vilket kan begränsa projekt inom innovation och regional utveckling.

10. Så har det regionala och lokala engagemanget förändrats

Inom havsplaneringen har kommunernas engagemang och kapacitet ökat, tack vare KOMPIS-bidraget, något som relaterar till HA Planning. Kommunerna har därmed mer än tidigare kunnat dela med sig av synpunkter och erfarenheter till myndigheten.

Alla medlemsstater och regioner bedöms ha blivit mer delaktiga inom HA Planning och de samarbetsprojekt som genomförts.

När det gäller den privata sektorn kan ingen förändring noteras. Möjligen kan nuvarande finansieringsform innebära att det är svårt för privata aktörer att involvera sig i projekten inom strategin. Det kan skapa en distans mellan offentliga och privata aktörer. Det kan finnas ett behov av att se över finansieringsmodellerna inom Östersjöstrategin för att bättre kunna involvera privata aktörer, branschorganisationer och näringsliv. För att exempelvis driva innovationen framåt krävs ett samspel mellan staten, akademien och den privata sektorn i en så kallad trippel helix-modell. Genom att inkludera den privata sektorn tidigare i processen kan utveckling utifrån strategisk målsättning verka effektivare och gynna innovationsarbetet.

11. Tankar och idéer kring det framtida genomförandet

- a) Resultat från uppdragsperioden som HaV vill lyfta fram och förslag på hur dessa bäst tas om hand och förvaltas framöver

xiv. **Mål Rädda havsmiljön – delmål Bättre samarbete**

- Samarbetet har blivit bättre under perioden. Strategin med handlingsplanen har varit en bra plattform för samarbete, med gemensam och transparent inriktning utifrån gemensamt satta mål.
- När det gäller havsmiljön går det i nuläget inte att uttyda tydliga resultat. Investeringar har gjorts under perioden och resultat bedöms komma i ett längre tidsperspektiv.
- Framöver kan strategin med dess handlingsplan fortsatt spela en viktig roll som plattform med en gemensam inriktning och med fortsatt arbete inom policyområden (PA) och horisontella åtgärder (HA). Ökad integrering och samarbete mellan PA och HA behövs för ett helhetsperspektiv och en hållbar utveckling för regionen.

Mål Länka samman regionen

- Arbetet och samarbetena inom havsplaneringen har lagt grunden för ökad konnektivitet och sammanlänkning inom regionen. Samarbeten mellan grannländer för koherenta, samstämmiga,

havsplaner har varit en drivande kraft, ofta inom ramen för projekt som Baltic SCOPE, Pan Baltic Scope, BalticLiNEs och NorthSEE.

Mål Ökat välbefinnande

- Havsplanernas syfte är att verka för en hållbar utveckling, främja maritima näringar och ett hållbart nyttjande av marina resurser. Under perioden har det gränsöverskridande samarbetet inom havsplanering utvecklats rejält, bland annat genom projekten. Detta har tagits vidare i arbetet inom Helcom/Vasab och inom ramen för plattformprojektet Capacity4MSP.

Hur dessa resultat kan förvaltas beskrivs i avsnitt 11 c nedan.

b) Förslag på möjliga projekt som kan vara viktiga att genomföra inom ramen för strategin

Nedan ges förslag på möjliga projektområden.

- Projekt som verkar för en ökad koordinering mellan olika politikområden. Jordbrukspolitiken/CAP:s roll, transport- och energipolitik i perspektivet förvaltning av hav. Projekt med integrering mellan olika PA, exempelvis mellan PA Nutri, Hazards, PA Innovation och PA Tourism. Dessa har gemensamt intresse av en god kust- och havsmiljö och regional utveckling. Exempel på detta är satsningar på projektet som Tre Skärgårdar <https://treskargardar.com>.
- Projekt om havsmiljö och folkhälsa. Detta relaterar till det underlag som lämnades till regeringskansliet i somras, om att PA Health i nuvarande handlingsplan inte är direkt kopplat till regionspecifika hälsoaspekter. Detta skulle kunna utvecklas till att relatera mer till folkhälsa kopplat till vatten- och havsmiljö, folkhälsa kopplat till miljögifter, luft- och vattenemissioner, klimat och rekreation, sysselsättning och jämställdhet. Detta skulle även vara en möjlighet att öka de sociala aspekterna inom strategin. Här skulle inkluderas exempelvis resultat och kunskapsunderlag från projekt [ROSEMARIE](#) *Blue health and wealth from the Baltic Sea – a participatory systematic review for smart decisions* och satsningen Sea, Ocean & Public Health in Europe, [Sophie 2020](#), för till exempelvis kust- och havsplanering i ett Östersjösammanhang. Här kan strategin verka för en bra plattform för kunskapsunderlag och även tydliggöra nyttoaspekter i arbetet för en god havsmiljö, kustzon- och havsplanering och regional hållbar utveckling.

- Projekt om Östersjöns återhämtning för att motverka och hantera intern belastningen, det vill säga ta hand om historiska skulder. Detta gäller såväl för större tillflöden, kust och vikar som problematik i utsjön. Strategin kan vara en bra plattform för att diskutera och utveckla kunskande och metoder.
- Projekt inom är klimatförändringar, vilket berör hela Östersjöregionen. Detta för att främja gemensam hantering av påverkan på Östersjöns miljö, såsom satsningar på utvecklat samarbete kring havs- och kustzonsplanering och klimatanpassning. Idag finns ingen klar mottagare eller plattform för denna samverkansfråga, varför det är av stor vikt att EU:s strategi för Östersjöregionen tar upp och ger plats för den. Behov av utveckling inom områden som beredskap för naturpåverkan, utvecklad resiliens ur flera perspektiv, hantering av MPA och Natura 2000-områden, vattenresursfrågor, och så vidare. Även här är det viktigt med samordning av olika politikområde för att bättre hantera intressekonflikt gällande påverkan på vatten- och havsmiljön, hållbar resursanvändning och fossilfri energiförsörjning. Här bedöms det fortsatta arbetet med fysisk planering av havs- och kustzonsplaneringen ha en viktig roll.

c) Så skulle HaV vilja utveckla sitt arbete med strategin de kommande 10 åren, och mervärden vi vill se

Strategin kan fortsatt vara en gemensam plattform för bättre regionalt samarbete, utveckling av kustzon- och havsplanering och ökad integrering mellan olika direktiv inom HaV:s förvaltningsuppdrag. Strategins utgångspunkt är regional hållbar utveckling och strategin är ett forum för att adressera gemensamma utmaningar för regionens medlemsländer och grannländer.

xv. **Plattform för regionalt samarbete**

Bibehåll och vidareutveckla strategin som samarbetsplattform – både nationellt och i regionen – för en gemensam inriktning och tydlig målstyrning. Det skulle ge ett mervärde i HaV:s uppdrag att verka för en hållbar förvaltning, restaurering och hållbart nyttjande av vatten- och havsmiljöer och marina resurser i Östersjöregionen.

Havs- och kustzonsplanering som pådrivande process

Öka det koordinerade arbetet för en god havsmiljö och en hållbar användning och utveckling av maritima näringar, samt arbeta för en ökad beredskap att möta de utmaningar regionen står inför, såsom

klimatförändring. Här skulle strategin fortsatt vara ett verktyg och plattform för gemensamt arbete i kommande tillämpning, uppföljning och uppdateringar av havsplanerna.

Arbetet i HA Planning om havs- och kustzonplanering är ett verktyg för både utveckling och åtgärdsarbete utifrån ett helhetsperspektiv och ekosystembaserad förvaltning. Detta skulle ge ett mervärde för myndighetens arbete med ett ökat integrerat arbete för förvaltningen av Östersjön utifrån ett ekosystemperspektiv och arbete med regional hållbar tillväxt genom ett proaktivt arbete med maritima strategin, livsmedelsstrategin och regeringens ansatser kring cirkulär biobaserad ekonomi och regional tillväxt, i genomförande av våra förvaltningsuppdrag. Kustzons- och havsplanering som horisontell åtgärd kan även främja en ökad samordning och koordinering mellan olika förvaltningsuppdrag.

Ökad integrering

HaV ser gärna att vårt framtida arbete med strategin sker med en ökad samordning och integrering mellan olika politikområden, inklusive deras strategier, med ett fortsatt tydligt helhetsperspektiv och hållbarhetsperspektiv med koppling till FN:s globala mål.

Ett sådant helhetsperspektiv, en ekosystembaserad förvaltning och utveckling utifrån en ekosystemansats föreskrivs såväl i havsmiljödirektivet (2008/56/EG) (Artikel 1.3) och havsplaneringsdirektivet (2014/89/EU) (Artikel 5.1) om den gemensamma fiskeripolitiken (1380/2013) (Artikel 2.3, 4.9), vilka är styrande HaV:s arbete. Här ser vi möjligheter att använda EU:s strategi för att försök skapa testregioner för bättre integration av olika EU-policyer. Exempelvis CAP, CFP, vattendirektiv, Natura 2000 och havsmiljödirektivet, vilka inte alltid är fullt kompatibla och stödjande för genomförande av strategin och näringspolitiska mål såsom blå ekonomi. Detta skulle kunna skapa mervärde i myndighetens arbete relaterat till arbetet inom Helcom och FN:s globala mål.

HaV lyfte behovet av sådan ökad integrering även i redovisningen av underlag till nationella prioriteringar för Helcom och Ospar. Där lyfte HaV tre prioriterade utvecklingsområden avseende processer och arbetssätt, som är relevanta i kommande arbete med strategin, nämligen:

- *3 A) stärka regionalt samordnat genomförande av EU:s havsmiljörelaterade direktiv*
- *3 B) fortsatt digitalisering och samverkan för ökad spridning och användning miljöinformation*
- *3 C) att integrera FN:s hållbarhetsmål i Helcom och Ospar arbetet, bland annat genom uppföljningssystem för genomförande av åtgärder.*

För mer information se HaV:s webbsida [Underlag till nationella prioriteringar för Helcom och Oskar \(2018\)](#).

Ökad integrering och samordnat genomförande av EU:s havsmiljörelaterade direktiv bedöms även vara förenligt med ambitionerna inför konferensen Stockholm +50 år 2022. Konferensen har i nuläget indikerats ha inriktning på de globala målen nummer 13, 14 och 15 och synergier dem emellan, med ett fokus på hur vi kan hantera klimatförändring, hoten mot biologisk mångfald och havsfrågor på ett mer integrerat sätt genom att undvika stuprörshantering och öka systemtänkande.

d) Lärdomar och rekommendationer med utgångspunkt i nuvarande regeringsuppdrag och nätverksträffarna med det nationella Östersjönätverket

- Nationella nätverksträffar är ett bra forum för möten och information- och kunskapsutbyte om arbeten inom strategin.
- HaV vill gärna rekommendera fortsatt arbete för ökad integrering av EU:s policyområden. Med det också en bredare medverkan på det årliga forumet, inklusive olika aktörer och flernivåsamverkan från exempelvis EU-kommissionens olika generaldirektorat.
- När det gäller genomförandet av strategin rekommenderas en tydlig mål- och åtgärdsrelaterad uppföljning, för att kunna tydliggöra resultat och effekt, samt relatera till myndighetens verksamhet. Detta gäller bland annat den nationella årliga redovisningar som ska ske utifrån tillhandahållen mall. HaV:s verksamhet och uppdrag berör i stort sett samtliga mål- och delmål, vilket gör det svårt att redovisa resultat och effekt till just genomförande av strategins mål och handlingsplan. Rekommendationen skulle därmed vara att se över hur uppföljning på ett bättre sätt kan underlättas och avspegla strategins mål, resultat och effekt.

12. Övrigt HaV vill föra fram

Inget utöver ovanstående.